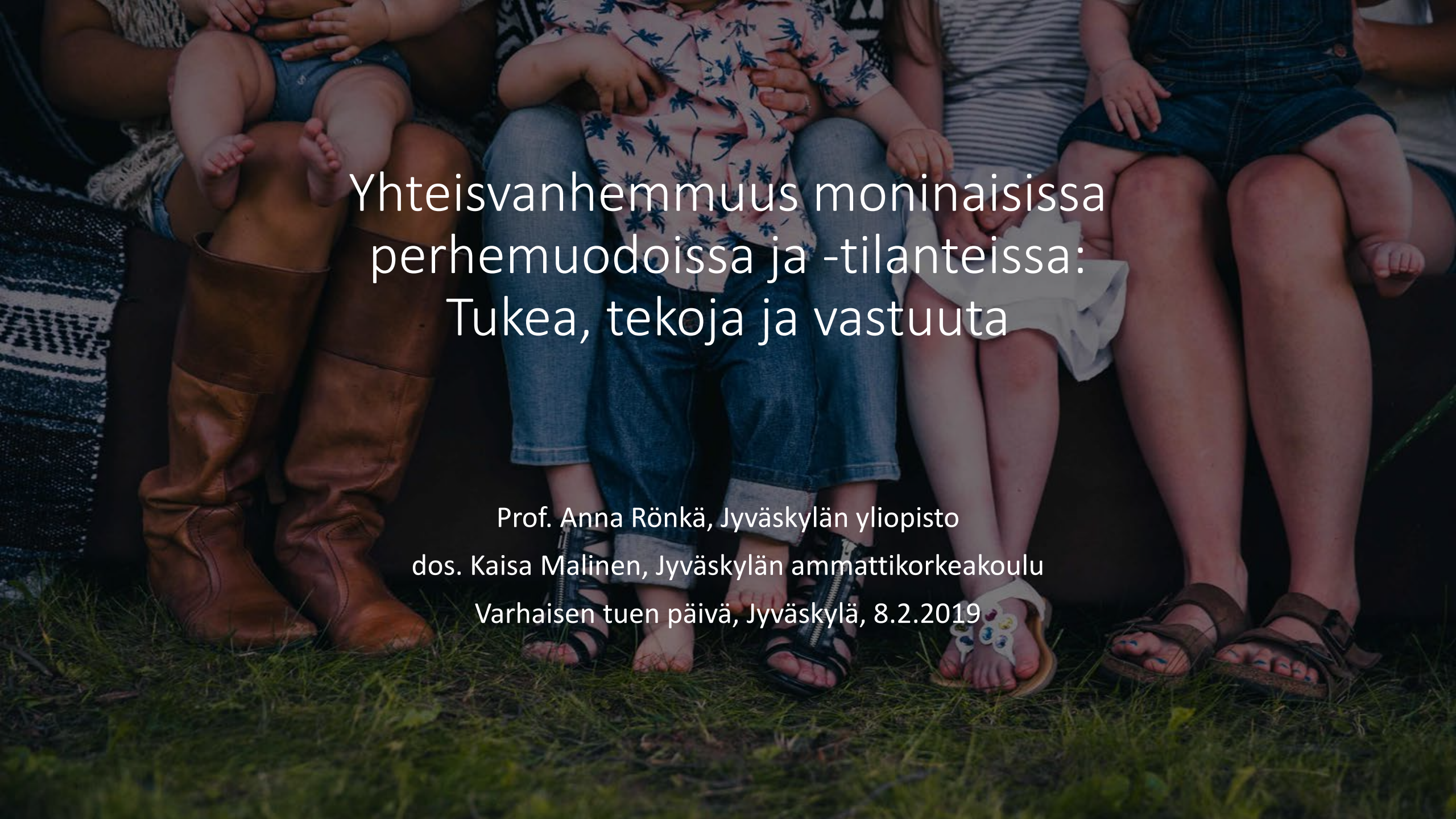

Yhteisvanhemmuus moninaisissa perhemuodoissa ja -tilanteissa: Tukea, tekoja ja vastuuta

Prof. Anna Rönkä, Jyväskylän yliopisto

dos. Kaisa Malinen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Varhaisen tuen päivä, Jyväskylä, 8.2.2019

Ruuhkavuodet tuntuvat rankemmilta kuin aiempina vuosina, koska intensiivinen vanhemmuus on muodissa: "Meidän sukupolvelle on saavutus, että kutsuu ystäviä kylään eikä siivoa ollenkaan"

40 prosenttia ruuhkavuosiaan elävistä suomalaisista aikuisista kokee, että työn ja muun elämän yhteensovittaminen on vaikeaa.

Vanhemmuus 27.11.2018 9:33

KOTIMAA

Näitä muutoksia hallitus esittää lapsenhuoltolakiin: Isovanhemmille mahdollisuus tapaamisoikeuteen, vuoroasuminen väestötietojärjestelmään

6.6.2018 11:19 Nykyinen laki lapsen huolto- ja tapaamisoikeuksista ei tunne vuoroviikkoasumista eikä takaa tapaamisoikeutta eroperheen lasten isovanhemmille.

ELÄMÄ

Kun sopivaa puolisoa ei löydy tai aika uhkaa loppua, lapsen voi tehdä kavereiden kesken – Kumppanuusvanhemmuus on nousussa, mutta herättää myös kysymyksiä

3.1.2018 19:44 Kumppanuusvanhemmat haluavat jälkikasvun, mutta eivät välttämättä romanttista parisuhdetta. Tällaisessa tilanteessa lapsi saatetaan hankkia esimerkiksi ystävän kanssa.

Lapsen ja eronneen vanhemman tapaaminen tarvitsee valvojan yhä useammin – valvoja on mukana, jos tilanteeseen liittyy huoli lapsen hyvinvoinnista

Eroperheiden vanhemmille pyritään tarjoamaan matalan kynnyksen apua. Esimerkiksi Uudellemaalle on perustettu eron ensiapupisteitä.

Parisuhde 1.11.2018 13:13

Lähde: HS

Luennon kulku

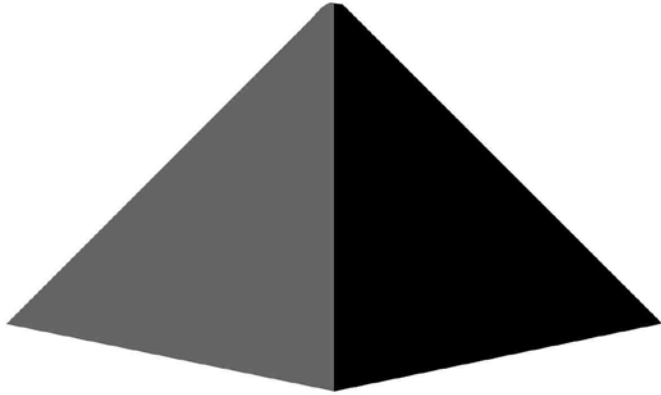
- Mitä toimiva yhteisvanhemmuus on?
- Yhteisvanhemmuuden hyödyt lapselle ja vanhemmalle
- Esimerkkejä erilaisista perhetilanteista
- Kun yhteistyö ei toimi
- Yhteisvanhemmuuden tukeminen

Yhteisvanhemmuus

- Yhdessä toimimista lapsen kasvattamiseksi
- Tukea toistensa vanhemmuudelle

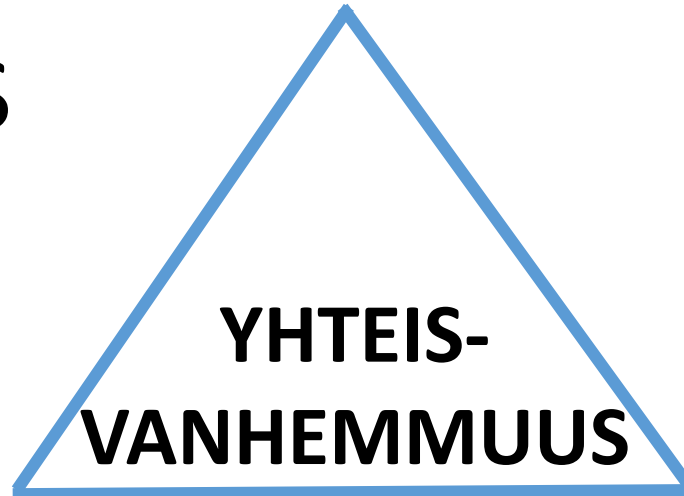
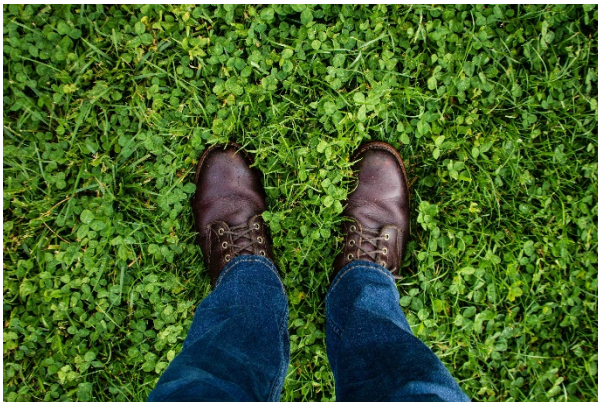
- Ei tarkoita vanhemmuuden identtisyyttä vanhempien välillä
- Eri asia kuin toimiva parisuhde tai toimiva vanhemmuus
- Ei vain (biologisten) vanhempien välistä

VANHEMMUUS

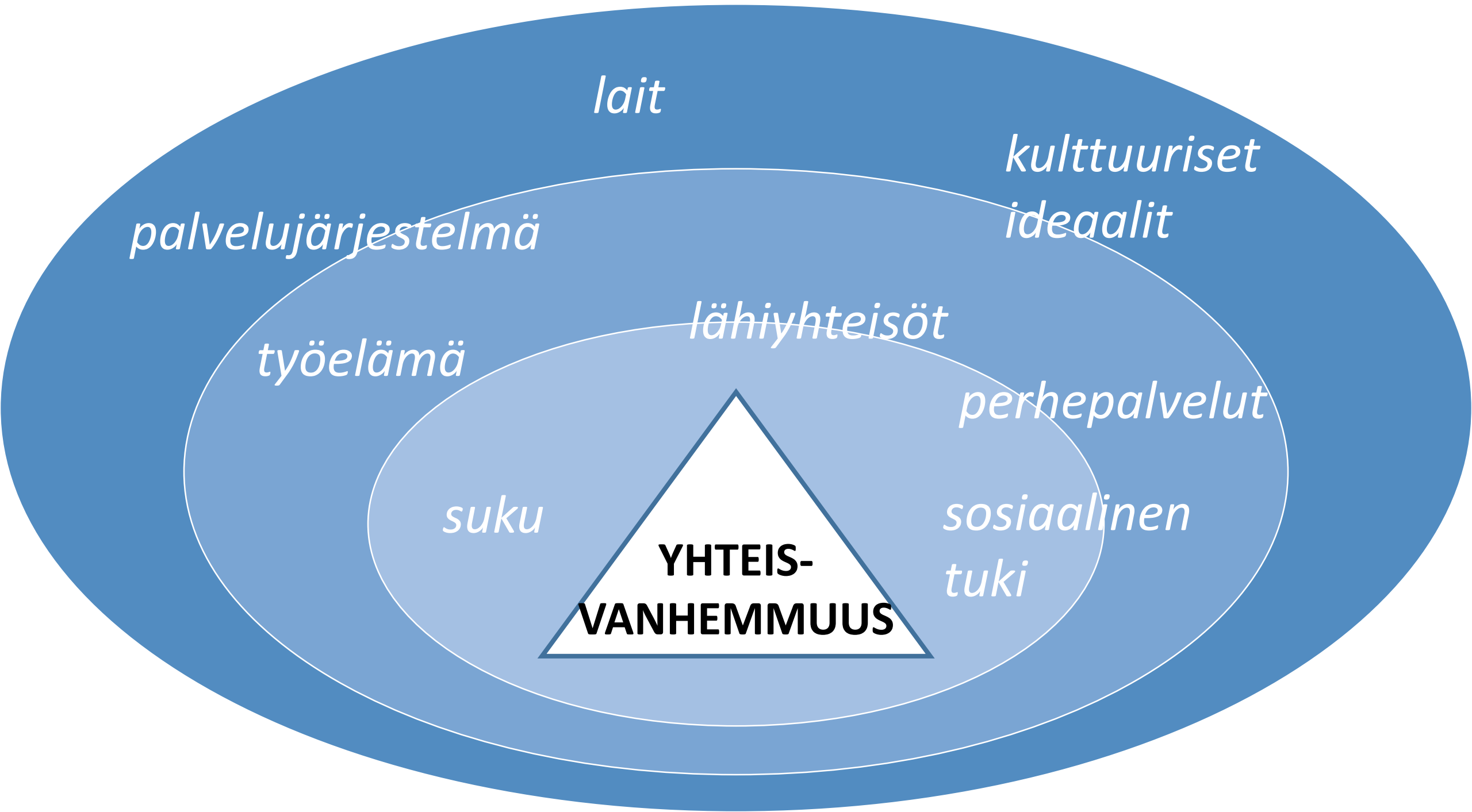

VANHEMMUUS

(ex)PARISUHDE

Työnjako

Kasvatus- ja hoivavastuiden ja tehtävien jakautumien oikeudenmukaisesti, joustavasti ja molempia tyydyttävällä tavalla

"Kumppanini pitää leikkimisestä lapsemme kanssa ja jättää sitten minulle likaiset työt."

"Kumppanini ei tee omaa osuuttaan vanhemmuuden vaatimasta työstä."

Tuki - väheksyntä

Toisen panostuksen arvostus ja huomioiminen sekä lasta koskevien päätösten ja mielipiteiden kannattelu

"Kumppanini kysyy mielipidettäni vanhemmuuteen liittyvissä asioissa."

"Kun minulla on keinot vähissä vanhempana, kumppani antaa minulle tarvitsemaani ylimääräistä tukea."

"Kumppanini yrittää näyttää olevansa minua parempi lapsemme hoidossa."

Yhdenmielisyys lastenkasvatuksesta

Vanhempien yhdenmukaiset käsitykset siitä, mitä lapselta odotetaan ja vaaditaan ja mitkä ovat lapsen emotionaaliset tarpeet ja miten niihin vastataan

"Kumppanillani ja minulla on samat päämäärät lapsemme suhteen"

"Kumppanillani ja minulla on erilaiset käsitykset lapsemme syömisestä, nukkumisesta ja muista rutiineista"

Yhteinen arjen johtajuus

Vanhempien käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen säätely, perhesuhteiden rajojen hallinta sekä vanhempien tasapainoinen osallistuminen perhevuorovaikutukseen

“Kuinka usein tyypillisen viikon aikana kun kaikki kolme olette yhdessä

- huomaat käyväsi hieman kireää tai sarkastista keskustelua kumppanisi kanssa?*
- riitelet kumppanisi kanssa lapsestanne lapsen läsnä ollessa?”*

Toimiva yhteisvanhemmuus säteilee

Lapselle

- Tukee hyvinvointia, mielenterveyttä ja sosioemotionaalista kehitystä
- On yhteydessä parempaan koulumenestykseen
- Luo myönteistä perheilmapiiriä
- Mahdollistaa läheisen suhteen useaan aikuiseen, myös eron jälkeen
- McHale & Lindahl, 2011; McHale, Waller, & Pearson, 2012

Vanhemmille

- Tukee omaa vanhempana toimimista ja parisuhdetta
- Lisää tasa-arvoa
- Vahvistaa mielenterveyttä ja hyvinvointia
- Edistää työn ja perheen yhteensovittamista
- Ennaltaehkäisee lähisuhdeväkivaltaa
- Suojatekijä stressille
- Ehkäisee eroja ja tukee eron jälkeistä hyvinvointia
- McHale, Waller, & Pearson, 2012

Parisuhde: tukee
vanhempana
jaksamista ja
antaa voimaa
työhön

Esimerkki tasapainoisesta
"paletista" ja päivästä

Jaettu
vanhemmuus,
perhe tiiminä,
jota lähipiiri
tukee

Luottamus
päivähoitoon,
kumppanuus ja
verkostot

Työ: työpäivän pituus
hallinnassa,
aikataulut
yhteensopivia,
Myönteinen siirräntä

Toimiva tiimi
kannattelee arkea
pikkulapsiperheissä

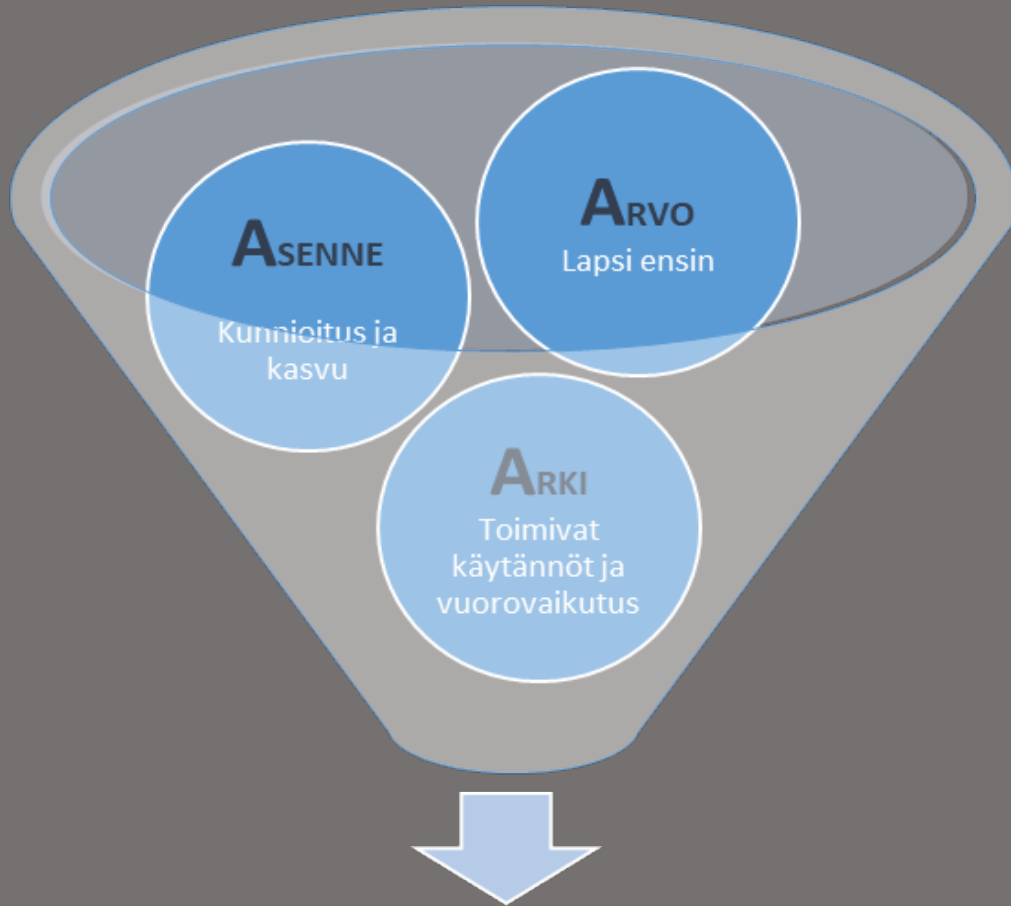

Vuorotteluvanhemmuus ja hyvin toimiva tiimi voimavarana 24/7-perhe-elämässä

- Vuorotteluvanhemmuus epätypillistä työaikaa tekevissä perheissä – vuorotellen töissä, vuorotellen kotona. Molemmat vastuussa vanhemmuuden vastuista ja kotitöistä.
- Coparenting voi laajeta sukulaisiin; jopa vuorohoidon työntekijöihin
- Arjessa paljon neuvottelua ja koordinointia
- Keskeistä löytää arjessa jatkuvuutta ja pysyvyyttä; yhteisen ajan ja säännöllisten rutiinien vaaliminen tärkeää

Yhteistyövanhemmuus eron jälkeen

"Se ei ole kilpailua, vaan niinku yhteinen ilo ja ylpeys omista lapsista"

Toimiva yhteistyövanhemmuus

Aineisto kerätty yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liitto ry:n kanssa

- Kerätty: Ammattilaisten ryhmähaastattelut
- Tulossa: Vanhempien haastattelut ja kirjeet

Toimivan yhteistyövanhemmuuden edellytyksiä

- Arvo – Lapsen etu ja oikeudet
- Asenne – Toisen kunnioitus ja oma kasvu
- Arki - Arjen toimivuus ja vuorovaikutus

Terävä, Johanna & Bөөk, Marja Leena. 2019. Yhteistyövanhemmuus eron jälkeen - mitä, miksi ja miten? Teoksessa Yhteistyövanhemmuuden käsikirja. Ensi ja turvakotien liitto ry. (Tulossa)

Kun yhteistyö ei
toimi:
Riitainen
yhteisvanhemmuus

Kun yhteistyö ei
toimi:
Poissaoleva
yhteisvanhemmuus

Kun yhteistyö ei
toimi:
Vähättelevä
yhteisvanhemmuus

Keskusteltavaksi

- Ovatko nämä yhteisvanhemmuuden karikot tuttuja työnne kautta?
- Millaisia hyviä käytäntöjä on tukea perheitä toimivampaan yhteistyöhön?

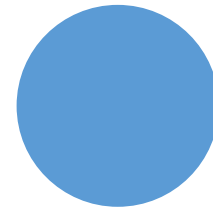
Yhteisvanhemmuus muuttuu ja kehittyy ja sitä voi oppia

- Siirtymävaiheet otollisia muutoksen paikkoja, myös vaiheet, joissa yhteisvanhemmuus ei toimi ja on ongelmia
- Yhteisvanhemmuus voi lähteä kehittymään jo odotusaikana
- Oppimista tapahtuu myös esim. arjen tilanteissa ja vertaisilta
- Muutos on mahdollista seuraavilla alueilla (Feinberg, 2018)
- Tunteet
 - Itseluottamus
 - Stressin hyväksyminen
 - Itsesäätely
- Ajatukset
 - Odotukset
 - Tieto
- Käyttäytyminen
 - Vuorovaikutustaidot
 - Ongelmanratkaisutaidot
 - Eri roolien yhteensovittaminen

- Odottava pari täyttää listaa vauvanhoitoon ja kodinhoitoon liittyvistä tehtävistä (kumpi aikoo tehdä mitäkin) ja keskustelee, ovatko odotukset työnjaosta molempia tyydyttäviä
- Paria pyydetään kirjaamaan ylös, millä tavoin toivoo kumppanin tukevan itseään ja missä määrin kumppani näihin asioihin tällä hetkellä vastaa
- Pari harjoittelee uusia tukemisen tapoja käytännössä
- Pari tekee yhteisvanhemmuuden suunnitelman ennen lapsen syntymää ja tarkistaa ja päivittää suunnitelmaa säännöllisesti

Yhteisvanhemmuutta tukevia
käytänteitä interventioista (Doss ym.
2014; Halford & Petch, 2010)

Yhteisvanhemmuuden tukeminen VauvaPolku-oppimispelissä

Pohdinta/keskustelutehtävät:

- Millaisia yhteisiä toiveita teillä on vanhemmuudesta? Missä asioissa toiveenne ovat erilaisia?
- Miten kannustatte toisianne vauvan hoidossa ja muissa arkipäivän tilanteissa?
- Minkälaista tukea kaipaavat puolisoitasi tällä hetkellä? Miten ilmaiset sen hänelle?
- Molemmilla vanhemmilla on omanlainen tapansa hoivata vauvaa. Miten osoitat arvostavasi toisen vanhemman tapaa?

Harjoitteet:

- Odotusaikana monet äidit ovat erittäin väsyneitä. Sopikaa, miten kumppani voi ottaa tämän huomioon kotitöiden tekemisen suhteen.
- Havainnoi puolisoasi, kun hän on lapsen kanssa tänä iltana. Kerro hänelle, mitä myönteistä näet heidän suhteessaan.

Yhteisvanhemmuuden tukeminen VauvaPolku-oppimispelissä

Monivalintatehtävät

Mitkä tekijät vanhempien välillä tukevat mielestäsi yhteistä tasa-arvoista vanhemmuutta? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Molemminpuolinen kunnioitus puolisoiden välillä.
- Joustavuus lapsen hoitojärjestelyissä.
- Ajallisesti ja määrällisesti tasapuolinen työnjako.
- Oman ajan mahdollistaminen molemmille vanhemmille.

Palaute: Tasa-arvoiseen vanhemmuuteen kuuluu puolisoiden välinen kunnioitus, molempien osallistuminen lapsen hoitoon ja kodintöihin sekä molempien mahdollisuus omaan aikaan ja harrastuksiin. Tarkkaa ja tasapuolista työnjakoa tärkeämpää on kyky keskusteluun, yhteistyöhön ja joustavuuteen lasta ja perhettä koskevissa asioissa.

Kuinka helppoa tai vaikeaa sinun on antaa kumppanillesi tilaa lastenkasvatuksessa?

- Tosi helppoa. Olemme tasavertaisia vanhempia ja molemmat pärjää lastenhoidossa samalla tavalla. **Palaute:** Hyvä! On tärkeää, että molemmat saavat osallistua kasvatukseen
- Joskus onnistuu hyvin, joskus huonosti. **Palaute:** Kiinnittäkää huomiota siihen, että annatte toisillenne tilaa.
- Tosi vaikeaa. En pysty luottamaan, että puoliso osaa hoitaa vauvaa. Mieluummin hoidan itse. **Palaute:** Tässä asiassa molempien kannattaa tulla vastaan: toisen antaa tilaa ja toisen olla aktiivisempi.

Vanhemmuussuunnitelmasta tukea eron jälkeiseen vanhemmuuteen

Vanhemmuussuunnitelma on tarkoitettu tueksi ja apuvälineeksi eron jälkeiseen vanhemmuuteen. Suunnitelma auttaa vanhempia keskustelemaan asiallisesti lasten arjen sujumisesta eron jälkeen.

Suunnitelman avulla vanhemmat voivat sopia asioiden järjestämisestä ja keskinäisestä työnjaosta niin, että molemmat tietävät, mistä he ovat vastuussa ja mitä heiltä odotetaan.

Suomen ensimmäisen vanhemmuussuunnitelman esikuvina ovat olleet jo muun muassa Australiassa ja Englannissa käytössä olevat vanhemmuussuunnitelmat (parenting plan).

- Vanhemmuussuunnitelma osa 1 Tietoa vanhemmille [PDF](#) pdf 8,3MB
- Vanhemmuussuunnitelma osa 2 Ohjeita suunnitelman tekoon [PDF](#) pdf 7,3MB
- Vanhemmuussuunnitelma osa 3 Suunnitelmapohja [PDF](#) pdf 91k

? Mitä lapsemme tarvitsee?

Millaiset asiat ovat lapselle tärkeitä ja tuottavat hänelle iloa?

Mitä lapsi toivoo meiltä vanhemmilta?

Tiedonkulku ja yhteydenpito

Kysymyksiä tiedonkulusta ja yhteydenpidosta vanhempien välillä:

- ☐ Millaiset päätökset vaativat meitä yhteistä keskustelua?
- ☐ Mistä asioista vanhempi voi päättää yksin?
- ☐ Tarvitsemmeko säännöllisiä tapaamisia, joissa voimme keskustella lapsimme liittyvistä asioista ja vanhemmuuden käytännöistä?
- ☐ Mihin aikaan on sopivaa soittaa toiselle ja mihin aikaan ei? Mitkä muut yhteydenpitovälineet ovat meille sopivia?
- ☐ Miten ratkomme erimielisyyksiä? Miten voimme rauhoittaa itseämme ja toisiamme jos keskustelut kiihtyvät?
- ☐ Miten sovimme puhuvamme lapsille toisesta vanhemmasta?
- ☐ Miten aiomme käyttäytyä ja puhua tilanteissa, joissa lapset näkevät meidät yhdessä?
- ☐ Miten voimme osoittaa heille, että teemme yhteistyötä, jotta heidän olisi hyvä olla?
- ☐ Miten välitämme toisillemme tärkeää tietoa esimerkiksi päiväkodista, koulusta tai terveydenhuollosta?
- ☐ Kuinka tiedotamme toiselle, jos lapsella on ongelmia?
- ☐ Miten toimimme mahdollisissa poikkeus- tai hätätilanteissa?

Kysymyksiä tiedonkulusta ja yhteydenpidosta vanhemman ja lapsen välillä:

- ☐ Miten pidämme yhteyttä lapseen silloin kun hän on toisen vanhemman luona?
- ☐ Kuinka varmistamme, että lapsillamme säilyy yhteys tärkeisiin sukulaisiin ja ystäviin – myös entisen puolison puolelle?
- ☐ Miten varmistamme, että lapset saavat sanoa sanottavansa uusista järjestelyistä?
- ☐ Miten haluamme, että mahdolliset uudet kumppanimme esittelee lapsillemme?

Työntekijän rooli yhteisvanhemmuuden vahvistamisessa

- Kaikkien olennaisten lapselle tärkeiden ihmissuhteiden (ja näiden ihmisten välisten suhteiden) kartoittaminen ja tukeminen - *Kuka tukee, hoivaa ja kasvattaa lasta?*
- Monenlaisen, omannäköisen vanhemmuuden arvostaminen – pois musta-valkoisuudesta
- Ajallisuuden ja prosessinomaisuuden huomioiminen – tekemistä, ei pysyvä olotila
- Tulevaisuuteen suuntaaminen syyttelyn sijaan
- Huomio lapseen ja lapsen tarpeisiin aikuisten sijaan
- Myönteisen perhevuorovaikutuksen edistäminen, esim. kiitollisuuksien kirjaaminen, päivän hyvien hetkien jakaminen

Keskusteltavaksi

- Miten ohjata pareja kehittämään yhteisvanhemmuutta jo odotusaikana?
- Miten yhteisvanhemmuuden karikkoja voisi ennalta ehkäistä?

jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Kiitos!

Lähteitä

- Halford, W.K. & Petch, J. (2010). Couple psychoeducation for new parents: Observed and potential effects on parenting. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 13(2), 164–180.
- Durtschi, J. A. (2017). The dyadic effects of supportive coparenting and parental stress on relationship quality across the transition to parenthood. *Journal of Marital and Family Therapy*, 43, 308-321.
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting*, 3, 95–131.
- Feinberg, M. E., & Kan, M. L. (2008). Establishing family foundations: Intervention effects on coparenting, parent/infant well-being, and parent–child relations. *Journal of Family Psychology*, 22, 253–263.
- Malinen, K., Rönkä, A. & Sevon, E. (2010) Good moments in parents' spousal relationships – A Daily relationship maintenance perspective. *Family Science* 1 (3-4), 230-241
- McHale, J.P., & Lindahl, K.M. (2011). *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems*. Washington, DC: American Psychological Association.
- McHale, J., Kuersten-Hogan, R., & Rao, N. (2004). Growing points for coparenting theory and research. *Journal of Adult Development*, 11, 221–234.
- Murtorinne-Lahtinen, M., Moilanen, S., Tammelin, M., Rönkä, A., & Laakso, M.-L. (2016). Mothers' non-standard working schedules and family time: enhancing regularity and togetherness. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 36 (1/2), 119-135. doi:10.1108/IJSSP-02-2015-0022
- Schoppe-Sullivan, S.J., Settle, T., Lee, J-K., & Kamp Dush, C.M. (2016). Supportive coparenting relationships as a haven of psychological safety at the transition to parenthood. *Research in human development*, 13, 32-48.
- Svensson, J., Barclay, L., & Cooke, M. (2006). The concerns and interests of expectant and new parents: Assessing learning needs. *The Journal of Perinatal Education*, 15, 18.
- Tammelin, M., Mykkänen, J., Sevón, E., Murtorinne-Lahtinen, M. & Rönkä, A. (2019). Family time negotiations in the context of nonstandard work schedules. *Families, Relationships, and Societies*.
- Teubert, D. & Pinquart, M. (2010). The association between coparenting and child adjustment: A Meta-analysis. *Parenting* 10, 286-307